

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

T: 01 400 52 00

F: 01 400 53 21

Kabinet predsednika
Vlade Republike Slovenije

Gregorčičeva 20

SI- 1000 Ljubljana

Številka: 382-8/2018/39

Datum: 29. 3. 2019

Zadeva: Odgovor na odstop zadeve - projekt COBISS.Net

**Veza dokument: Odstop ponudbe za sodelovanje – projekt
COBISS.Net, številka: 382-9/2018/3, z dne 11. 2. 2019**

Spoštovani,

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) večinsko financira delovanje Instituta informacijskih znanosti (IZUM) ter sprotno pozorno, ter na podlagi realnih podatkov, spremlja poslovanje ter skrbi, da je le-to usklajeno s predpisi, ki opredeljujejo delovanje javnega zavoda. Pri tem je posebej pomembno, da IZUM zavodom s področja raziskovanja, izobraževanja ter kulture omogoča storitve, ki morajo biti izvedene v skladu s potrebami njegovih uporabnikov in v splošno javno dobro. MIZŠ je pri delovanju IZUM-a posebej pozoren na kakovost opravljenih storitev ter razvoj in širitev področja delovanja javnega zavoda.

MIZŠ financira IZUM na podlagi 12. člena Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Uradni list RS, št. 22/06 – uradno prečiščeno besedilo - 61/06- ZDru-1, 112/07, 9/11 – ZRRD in 57/12- ZPOP-1A), tretjim odstavkom 52. člena Zakona o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02- ZUJIK in 92/15) ter 14. člen Sklepa o ustanovitvi Instituta Informacijskih znanosti (Uradni list RS, št. 71/02 in 51/16).

MIZŠ je vključen v upravljanje zavoda v skladu z določili Zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP) in Sklepa o ustanovitvi Instituta informacijskih znanosti (Uradni list RS, št. 71/02 in 51/16), ki natančno opredeljujejo vloge deležnikov. MIZŠ redno spremlja delovanje IZUM-a tako iz vsebinskih kot finančnih vidikov, kar je opredeljeno v internih pravilnikih ter Zakonu o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2018 in 2019 (Uradni list RS, št. 71/17, 13/18).

MIZŠ obravnava javni zavod IZUM kot ključnega strateškega akterja pri zagotavljanju infrastrukturnih pogojev za delovanje organizacij s področij raziskovanja, izobraževanja in kulture. Zato je bil IZUM tudi v obdobjih restriktivnega financiranja celega javnega sektorja, obravnavan

na način, da je bil omogočen razvoj kritičnih storitev. Analiza podatkov letnih poročil za pretekla leta kaže, da to velja tudi za delovanje projekta COBISS.Net.

V preteklem letu je MIZŠ pomembno razširil delovanje javnega zavoda IZUM z vključevanjem šolskih knjižnic ter dodelitvijo vloge superračunalniškega centra v Vzhodni kohezijski regiji. Obe novi nalogi, posebej pa vloga superračunalniškega centra, bosta imeli pozitivne učinke za razvoj regije.

Pregled delovanja IZUM-a 2011 - 2018

Iz analiz poročil in sprotne spremljanja dejavnosti javnega zavoda, je razvidno, da je IZUM v obdobju od leta 2011 do leta 2018 izkazoval rast in razvoj vseh ključnih storitev:

- **Krepitev odnosov s knjižničarsko strokovno javnostjo:** Sodelovanje s ključnimi uporabniki poteka na podlagi strokovnega dialoga in upoštevanjem njihovih potreb. Na tej podlagi se razvijajo ključne storitve javnega zavoda IZUM.
- **Na novo vzpostavljene povezave s raziskovalnim sektorjem:** s širitvijo na področje superračunalništva je IZUM na novo definiral sodelovanje z raziskovalno skupnostjo. IZUM tako postaja ključni infrastrukturni partner pri omogočanju najnaprednejših raziskav.
- **Začetek tehnološke in kadrovske preнове:** IZUM je v zadnjem letu uspel pridobiti (zaposeliti) strokovnjake, ki bodo zagotovili prehod računalniških sistemskih platform iz plačljivih licenčnih modelov na odprtokodne rešitve. Tehnološka prenova je pomembna tudi z vidika slovenskega IT gospodarstva, saj bodo sredstva, ki so sicer namenjena za plačevanje licenc tujim dobaviteljem, ostala v Sloveniji.
- **SICIRS:** SICRIS (Slovenian Current Research Information System), je IZUM-ova storitev ki vključuje podatke o raziskovalnih projektih, raziskovalnih organizacijah, skupinah in raziskovalcih, struktura podatkov pa je usklajena z evropskimi priporočili. S SICRIS-om je Slovenija edina država na svetu, ki ima nacionalni informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti. SICRIS je nepogrešljivo orodje raziskovalcev in tudi MIZŠ ter ARRS. Zato njegovo delovanje na DZ še posebej skrbno spremljamo. Ugotavljamo, da IZUM sproti dopolnjuje ter izpopolnjuje delovanje SICRIS.
- **COBISS3/Katalogizacija:** S procesi uvedbe COBISS3 se je večinoma uredila problematika katalogizacij, ki je bila sporna z vidika poslovanja večine knjižnic. Proces katalogizacije gradiv potekajo sporazumno na podlagi »dovoljenja za vzajemno katalogizacijo«. IZUM je s strokovno knjižničarsko javnostjo vzpostavil dialog, ki je podlaga za pravila, vstopne kriterije, pogoje za ohranjanje dovoljenj in drugo.
- **COBISS3/Izposoja:** Aktivni dialog s uporabniki je podlaga za prehod na tretjo generacijo (COBISS3) in iz podatkov je razvidno, da prehod knjižnic na uporabo segmenta za izposajo na tretjo generacijo, poteka intenzivno. Po uspešnih prehodih pri manjših knjižnicah so bile lani na vrsti še splošne knjižnice, iz letošnjega delovnega načrta pa je razviden prehod največjih knjižnic (UMB, Mariborska knjižnica, Mestna knjižnica Ljubljana ter NUK).
- **COBISS+:** Storitve za splošno javnost COBISS/OPAC je v preteklih letih redno doživljala izboljšave in nadgradnje. Zadnja verzija (V7) prinaša toliko novosti, da gre v resnici za

povsem nov produkt. Zato je prišlo tudi do spremembe imena v COBISS+. Iz vsebinskega spremljanja delovanja zavoda je razvodno, da so ocene uporabnikov pozitivne.

- **mCOBISS:** V tem obdobju je IZUM uspel približati svoje storitve tudi uporabnikom mobilnih platform. Uporabnikom je na voljo mobilnim napravam prilagojena različica COBISS/OPAC-a, ki izkorišča prednosti sodobnih telefonov, ki delujejo na sistemih Android ali iOS. Iz poročil lahko razberemo, da je mobilna platforma pogosto uporabljena.
- **Podpora habilitacijskim procesom na univerzah:** IZUM že zelo dolgo pripravlja različne sezname s kvantificiranimi ocenami pri vrednotenju del, raziskovalcev, skupin ter organizacij za ARRS. V zadnjih letih so podobne storitve narejene tudi za podporo habilitacijskim procesom na vseh treh slovenskih javnih univerzah.
- **Spletne bibliografije:** Raziskovalcem je na voljo več sistematičnih prikazov njihovi bibliografij, ki lahko vključujejo tudi odmevnost (na podlagi najpopularnejših svetovnih baz podatkov WoS, JCR ter Scopus) ter alternativne metrike. Njihov obseg se v zadnjih letih ni zmanjšal.
- **COBISS3/Elektronski viri:** Medtem ko so običajni procesi pri nabavi klasičnega knjižničnega gradiva že dolgo rešeni v okviru Sistema COBISS, so bile pri e-virih knjižnice dolgo časa brez ustrezne podpore. Novi e-segment knjižnicam omogoča vodenje licenc za e-vire in izposajo e-knjig, vodenje plačil teh virov ter povezovanje z zunanjimi portali za dostop do e-virov. Omogočen je vpogled v vse nabavljene licence in ohranjena neodvisnost od ponudnika storitve.
- **COBISS.NET** Članstvo v COBISS.NET je v porastu. Izum je prav v zadnjem obdobju prenovil poslovne modele včlanjevanja novih članov v COBISS.NET, ker je preprečilo odhode obstoječih članov, hkrati pa so v sistem vstopile nove knjižnice.
- **Gostovanje (Hosting):** V okviru COBISS.Net je bilo prvotno predvideno, da si vsaka država zase zagotovi ustrezne računalniške in podatkovne kapacitete. To lahko predstavlja izdaten investicijski in vzdrževalni strošek. IZUM ima s svojim novim računskim centrom (za katerega je IZUM preko razpisa MIZŠ v letih 2013-2016 pridobil 8.431.672 € sredstev evropske kohezijske politike) velike možnosti za nudenje storitev gostovanja drugim članicam mreže COBISS.Net. To danes že uporabljajo nacionalni COBISS centri iz Albanije, Bolgarije, Črne gore in Republike Srpske, IZUM pa s tem pridobiva določen prihodek v okviru tako imenovanih tržnih dejavnosti.
- **e-Knjige:** položaj na področju e-knjig je bil za slovenske knjižnice zelo neživiljenjski, saj jih je silil v popolno odvisnost od dobaviteljev, prodajalcev oziroma ponudnikov. Slovenske knjižnice imajo danes v okviru funkcionalnosti COBISS možnost, da naročene, kupljene ali najete e-knjige uporabljajo v sistemu na povsem enak način kot pri klasičnem gradivu, kar je velika prednost pri njihovem poslovanju, obenem pa se uporabnikom ni treba prilagajati različnim aplikativnim modelom. Slovenski in tuji založniki oziroma ponudniki imajo nediskriminatorne možnosti za uporabo. Uporabniki/bralci lahko e-knjige iščejo na enak način kot druge vrste gradiva, knjižnice pa lahko svojo celotno ponudbo predstavijo na enoten način.ž
- **COBISS/AAI:** Ker se tako knjižnice kot uporabniki srečujejo z določenimi omejitvami uporabe knjižničnih storitev, obstaja možnost ustrezne avtorizacije in avtentikacije, ne da bi pri tem uporabnika obremenjevali s kopico gesel, lokacijo mesta uporabe in podobno. Osnova je njegovo članstvo v knjižnici in na podlagi tega dejstva so mu določene storitve lahko dovoljene ali ne. Ta sistem bo v prihodnosti izjemno pomemben pri povezavi za storitve z uporabniki iz raziskovalne in visokošolske skupnosti. COBISS/AAI je

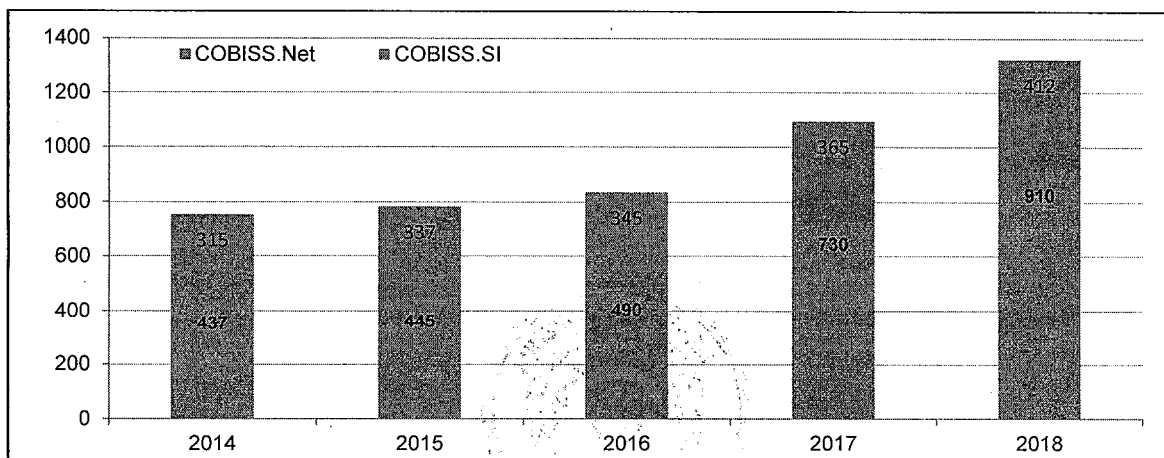
interoperabilno združljiv s sistemi za avtentikacijo v vseevropske, raziskovalnem prostoru (EduGAIN) in sorodnim sistemom, ki ga uvaja Evropska komisija (STORK).

- **Izobraževalni program:** Iz letnih poročil je razvidna tudi izobraževalna dejavnosti javnega zavoda IZUM. Določeni izobraževalni elementi so na voljo tudi v obliki video posnetkov (z razlago), na voljo pa je tudi poseben kanal YouTube. Vzpostavljen je Centralni register uporabnikov ter enovit Portal Izobraževanje, kjer so na voljo tudi vsi uporabniški priročniki.
- **Notranji razvoj informacijske podpore:** IZUM je v preteklih letih intenzivno razvijal interno informacijsko podporo, ki je ključna za kakovostno nudenje storitev. Iz pridobljene dokumentacije je razvidno, da je IZUM na novo uvedel najmanj: upravljanje zahtevkov, na podlagi orodja Manage Engine, interno razvit dokumentni sistem na SharePoint in interno vzpostavljan sistem za spremljanje stanja infrastrukture Nagios.
- **Družbena omrežja:** IZUM skrbi za vidnost na družbenih omrežjih. kot so: Facebooku (dnevne objave), Twitter, blog, LinkedInu in YouTube, ki ga koristijo za objavo kratkih video posnetkov iz redne dejavnosti - predvsem demonstracije posameznih elementov pri uporabi programske opreme COBISS.
- **Projekt »Dozidava k objektu IZUM in energetska sanacija obstoječega objekta«:** Med aprilom 2014 in decembrom 2015 so potekale gradbene aktivnosti, katerih rezultat je bil nov prizidek (cca 2.700 m² novih površin), nov podzemeljski računski center z opremo, podzemeljski parkirni prostori ter energetska saniran stari objekt, vključno z toplotnimi črpalkami iz geoloških vrtin in ponovno uporabo odvečne toplote iz računskega centra. Projekt se je izvajal v okviru Operativnega programa krepitev regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007 do 2013, razvojne prioritete: »Gospodarsko razvojna infrastruktura, prednostne usmeritve: razvoj izobraževalno – raziskovalne infrastrukture«, njegova vrednost pa je bila 9,5 milijona EUR.
- **Vključevanje šol v sistem COBISS.SI:** V decembru 2015 je začel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A) (Uradni list RS št. 92/2015), kije prinesel tudi spremembe na področju delovanja šolskih knjižnic. Skladno z navedenim zakonom se bodo vse šolske knjižnice kot pomemben del knjižničnega informacijskega sistema Slovenije do konca leta 2018 vključile v sistem COBISS.SI. Vključenih bo okoli 450 slovenskih šolskih knjižnic.
- **Projekt vzpostavitve superračunalniškega centra HPC- RIVR:** Projekt se izvaja v konzorcijskem sodelovanju z Univerzo v Mariboru ter Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu. Pri vzpostavitvi pa preko SLIG-a (Slovensko superračunalniško omrežje) sodelujejo vse relevantne slovenske raziskovalne organizacije. Super računalnik RIVR temelji na tehnologiji združevanja procesorske moči množice relativno enostavnih strežnikov. Arhitektura vzpostavitve je nastala v sodelovanju slovenskih organizacij v okviru SLIG, ki ga koordinira Arnes. Glavnina HPC-RIVR računalnika bo postavljena v prostorih Instituta informacijskih znanosti (IZUM). Izhodiščna ciljna konfiguracija ima predvideno zmogljivostjo 1,56 PFlops in obsega vsaj 17 (40U) strežniških omar. Sestavljena bo sestavljena iz 40960 jeder, 1,014 PB SSD in 21,6 PB trdih diskov ter s 30 strežnikov, opremljeni s po 4 GPU. Projekt se financira iz kohezijskih sredstev ter bo realiziran v letu 2020. Vrednost projekta za IZUM je 16.183.650,70 EUR. Superračunalniški center na IZUM-u bo imel ključno vlogo pri razvoju najbolj zahtevnih znanstvenih ved ter pri slovenskem povezovanju vse vseevropske superračunalniške infrastrukture (EuroHPC).

Delovanje IZUM-a v izbranih številkah

Skupni prihodki (ocena za leto 2018)	7.310.109 EUR
Tržna dejavnost	533.066 EUR
Ocena števila uporabnikov IZUM-ovih storitev	755.000
Število vključenih slovenskih knjižnic	910
Število (tujih) knjižnic v COBISS.NET	412
Skupno število zaposlenih	112
Opravljenost število transakcij v sistemu COBISS	27.000.000
Vpisani raziskovalci	40.814
Število iskanj v bazi SICRIS	917.000

Dejavnost javnega zavoda na področju COBISS.Net ter knjižnic se je stabilno. Obseg dela in aktivnosti se v zadnjih letih izrazito povečuje.

Število knjižnic, ki sodelujejo v posameznih avtonomnih sistemih COBISS.net zunaj Slovenije, se je leta 2018 povečalo za 47 (skupaj s Slovenijo pa za 229) knjižnic. Na novo so bile vključene knjižnice v sistemih COBISS.CG (6), COBISS.MK (11), COBISS.SR (12), COBISS.BH (11), COBISS.RS (5) in COBISS.AL (1). Prav tako pa se je mreži COBISS.net pridružila nova knjižnica s Kosova, s tem se je začelo aktivno vzpostavljanje novega sistema COBISS.KS.

Delovanje COBISS.net je opredeljeno kot tržna dejavnost IZUM-a. Načrtovan delež sredstev iz naslova tržne dejavnosti v letu 2018, glede na celoten obseg financiranja, je okoli 9 %. Pretežna tržna dejavnost je vezana na širjenje IZUM-ovih storitev na področje Jugo-Vzhodne Evrope. Strateški cilj IZUM-a na tem področju je, da v mrežo COBISS.Net poveže vse visokošolske in raziskovalne organizacije ter visokošolske, specialne in splošne knjižnice v ciljnih državah (Albanija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Kosovo, Makedonija, Srbija in Hrvaška) ter v navedenih državah vzpostaviti kompatibilne sisteme za evalvacijo raziskovalne dejavnosti.

COBISS.Net generira dovolj prihodkov, da se financira od lastne prodaje storitev. Vendar svoje delovanje temelji na razvoju, ki se plačuje iz javnih sredstev. Razvoj in osnovno vzdrževanje infrastrukture COBISS/SICRIS je tako odvisno o javnega financiranja.

Mag. Tomaž Seljak je v letih po upokojitvi z IZUM-om poslovno še vedno sodeloval v zvezi s COBISS.Net-om, preko svojega podjetja LIBIS d.o.o. Za to sodelovanje je dobival tudi plačilo, sprva iz javnih sredstev za delovanje IZUM-a, kasneje iz sredstev, ki jih je IZUM ustvaril na trgu. Od leta 2014 IZUM izvaja tržno dejavnost brez najemanja zunanjih podjetij ali svetovalcev. Pri sodelovanju v okviru COBISS.Net je IZUM izredno pozoren na odzive glede predhodno vzpostavljenega poslovnega sistema sodelovanja z javnimi knjižnicami drugih držav. Zavedati se je potrebno, da pri vzpostavljenem sistemu druge države plačujejo storitve javnemu zavodu, ki je del slovenskega javnega sektorja. Ob vztrajanju na preživelih poslovnih modelih, bi se lahko pojavile opaznejše anomalije v financiranju lokalnih ustanov, kar bi posledično negativno vplivalo na ugled Slovenije v državah Jugo-Vzhodne Evrope .

Iz analize delovanja javnega zavoda IZUM lahko razberemo, da zavod zaposleni strokovnjaki in vodstvo kompetentno in zadovoljivo izvajajo realizacijo letnih načrtov. Prav tako iz rezultatov delovanja javnega zavoda IZUM lahko sklepamo, da ne vzdrži teza o zmanjševanju dejavnosti zavoda ali krizi vodenja. Razvidno je, da je IZUM-ova uvrščenost v sistem zagotavljanja javnih infrastruktur za potrebe organizacij in posameznikov s področij raziskovanja, izobraževanja in kulture, z vidika opravljanja infrastrukturne podpore področjem raziskovanja, izobraževanja in znanosti, zadovoljiva. Pri tem je pomembno, da je IZUM obdržal strukturo upravljanja, ki zagotavlja razvoj in delovanje v smislu pokrivanja razvojnih potreb Republike Slovenije (javno dobro).

S spoštovanjem,

pripravil:
Peter Sterle
sekretar

Dr. Jernej Štromajer
Državni sekretar